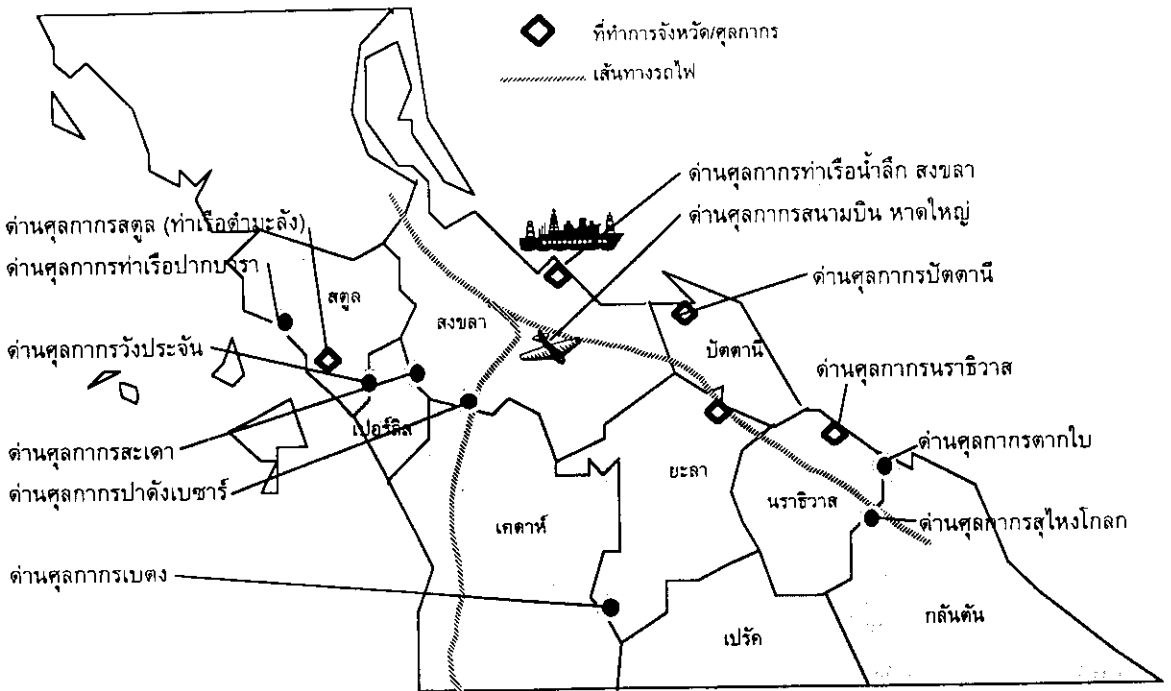

บทที่ 4

ข้อมูลภาวะการค้าและการท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลกำหนดให้ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สงขลา นราธิวาส ยะลา สตูล และปัตตานี (ดังแสดงในภาพที่ 4.1) เป็นจังหวัดที่อยู่ภายใต้โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle : IMT-GT) ประกอบทั้งยังกำหนดให้เป็นจังหวัดในเขตพื้นที่พิเศษที่มีการอำนวยความสะดวกการบริหารเป็นหนึ่งเดียว โดยมีศูนย์อำนวยความสะดวกจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นผู้รับผิดชอบ ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลทางการค้าและการท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องของทั้ง 5 จังหวัดข้างต้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพรวมของสภาพทางภูมิศาสตร์ ภาวะการค้าและการท่องเที่ยว และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ซึ่งคณะวิจัยจะนำข้อมูลดังกล่าวมานำเสนอในบทนี้ โดยข้อมูลภาพรวมทางการค้าและการท่องเที่ยว จะแยกอธิบายเป็นรายจังหวัดตั้งแต่สงขลानราธิวาส ยะลา สตูล และปัตตานี ตามลำดับ ส่วนข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะนำเสนอรวมทั้ง 5 จังหวัด

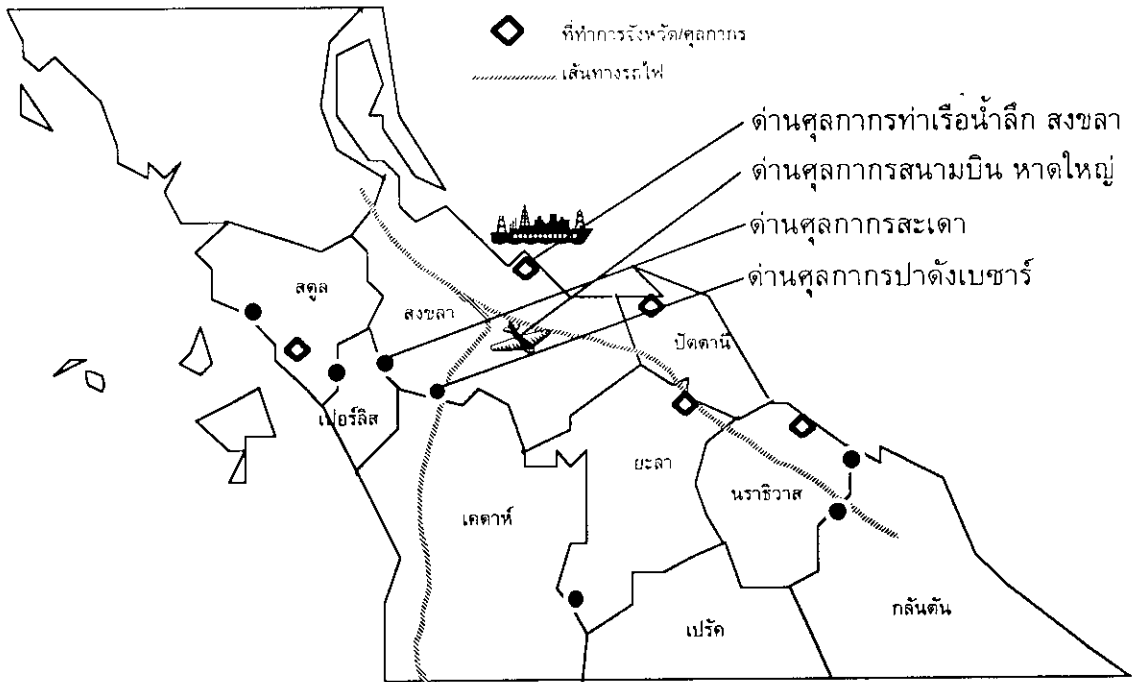

ภาพที่ 4.1 แผนที่แสดงที่ตั้งของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ภาพรวมราชอาณาจักร

1.1 จังหวัดสงขลา

1.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ภาพที่ 4.2 แผนที่แสดงที่ตั้งของจังหวัดสงขลา และด่านศุลกากรทั้ง 4 ด่าน

จังหวัดสงขลามีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่กับรัฐเปอรูลิสและรัฐเคนดาศประเทศมาเลเซียในเขตท้องที่ 3 อำเภอ คือ อ.สะบ้าย้อย อ.นาทวี และ อ.สะเดา แต่ด่านศุลกากรที่เปิดให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศ จะอยู่ในเขตท้องที่ อ.สะเดา และ อ.หาดใหญ่ ซึ่งรวมแล้วมีทั้งสิ้น 4 ด่าน คือ

1. ด่านศุลกากรสะเดา (หรือเรียกว่า ด่านจังโหลน) ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนที่บ้านด่านนอก ต.สำนักขาม อ.สะเดา ซึ่งจะเชื่อมต่อชายแดนกับรัฐเคนดาศ ประเทศมาเลเซีย
2. ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนที่ ต.ปาดังเบซาร์ อ.สะเดา ซึ่งจะเชื่อมต่อชายแดนกับรัฐเปอรูลิส ประเทศมาเลเซีย

3. ด้านศุลกากรสงขลา ตั้งอยู่บริเวณท่าเรือน้ำลึก อ.สิงหนคร
4. ด้านศุลกากรท่าอากาศยานหาดใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณท่าอากาศยาน

หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่

1.1.2 การค้าระหว่างประเทศ

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดสงขลาระหว่างปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 114,352.07 ล้านบาท ซึ่งนับเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศมากที่สุดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นมูลค่าสินค้าออก 88,390.88 ล้านบาท และมูลค่าสินค้าเข้า 25,961.19 ล้านบาท ทำให้มียอดเกินดุลการค้า 62,429.69 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดสงขลา ระหว่างปี พ.ศ. 2540

ปี พ.ศ.	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศรวม (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าออก (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าเข้า (ล้านบาท)	เกินดุล/(ขาดดุล) (ล้านบาท)
2540	114,352.07	88,390.88	25,961.19	62,429.69

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

สินค้าออกที่สำคัญ ได้แก่

- ยางพาราและผลิตภัณฑ์ของยางพารา เช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง กุ้งมือยาง เป็นต้น

- ผลิตภัณฑ์อาหารทะเล เช่น สัตว์น้ำแช่แข็ง อาหารทะเลกระป๋อง เป็นต้น

- น้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซธรรมชาติ และแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ

- ผลิตภัณฑ์อาหาร เช่น บะหมี่สำเร็จรูป แป้งข้าวเหนียว แป้งข้าวเจ้า เป็นต้น

- ผักสด และผลไม้

สินค้าเข้าที่สำคัญ ได้แก่

- เครื่องจักรและอุปกรณ์ เช่น อะไหล่และอุปกรณ์รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ส่วนประกอบหลอดภาพ อุปกรณ์เหมืองแร่ เป็นต้น
- สัตว์น้ำแช่แข็ง
- สินค้าอื่น ๆ เช่น ฝ้ายและยาปราบศัตรูพืช น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง กุ้งเหินจากข้าวสาลี อาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น

1.1.3 การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย

ถึงแม้ว่าจังหวัดสงขลามีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียในหลายอำเภอก็ตาม แต่จากการสำรวจพบว่าบริเวณที่เปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า การสัญจรไปมา และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะมี 2 จุด คือ ด้านพรมแดนสะเดา และด้านพรมแดนปาดังเบซาร์ ดังนั้นการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย จึงกระทำผ่านด่านศุลกากรสะเดา และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์เท่านั้น ส่วนด่านศุลกากรสงขลา และด่านศุลกากรท่าอากาศยานขนาดใหญ่จะเป็นการค้าชายกับนานาชาติ

การค้าชายแดนไทย-มาเลเซียที่ผ่านด่านศุลกากรสะเดา และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ในระหว่างปี พ.ศ. 2540 มีมูลค่า 54,732.91 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 47.86 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัด แบ่งเป็นสินค้าออก 42,879.17 ล้านบาท สินค้าเข้า 11,853.74 ล้านบาท โดยในมูลค่าการค้าชายแดนข้างต้นเป็นการดำเนินการผ่านด่านศุลกากรสะเดา 30,917.57 ล้านบาท และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ 23,815.81 ล้านบาท โดยในมูลค่าการค้าชายแดนผ่านด่านศุลกากรสะเดานั้น แบ่งเป็นสินค้าออก 20,352.81 ล้านบาท เป็นสินค้าเข้า 10,564.76 ล้านบาท ขณะที่มูลค่าการค้าชายแดนที่ผ่านปาดังเบซาร์แบ่งเป็นสินค้าออก 22,526.36 ล้านบาท และสินค้าเข้า 1,288.98 ล้านบาท ดังแสดงได้ในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียของจังหวัดสงขลา ระหว่างปี พ.ศ. 2540

ระหว่างปี พ.ศ. 2540			หน่วย : ล้านบาท
มูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย	ผ่านด่านศุลกากรสะเดา	ผ่านด่านศุลกากรปาดังเบซาร์	ยอดรวม
สินค้าออก	20,352.81	22,526.36	42,879.17
สินค้าเข้า	10,564.76	1,288.98	11,853.74
ยอดรวม	30,917.57	23,815.34	54,732.91
เกินดุล (ขาดดุล)	9,788.05	21,237.38	31,025.43

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

1.1.4 ภาวะการค้ารายย่อยตามด่านพรมแดนไทย-มาเลเซีย

ดังกล่าวแล้วว่าจุดผ่านแดนถาวรที่เปิด เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า การสัญจรไปมา และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย จะมี 2 จุด คือ ด่านพรมแดนสะเดา และด่านพรมแดนปาดังเบซาร์ ดังนั้นคณะวิจัยจึงสำรวจสภาพการค้ารายย่อยชายแดนในบริเวณสอง ด่านนี้เท่านั้น

- ด่านพรมแดนสะเดา

ก. จำนวนผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการค้ารายย่อยของไทยที่ด่านพรมแดนสะเดามีจำนวนประมาณ 100 ราย ซึ่งจะรวมกลุ่มกันบริเวณชายแดน โดยมีระยะห่างจากจุดผ่านแดนเพียงประมาณ 100 เมตร

ข. ประเภทธุรกิจ ในส่วนผู้ประกอบการค้ารายย่อย 100 รายนั้น ประกอบด้วย ธุรกิจซื้อขายสินค้า และธุรกิจบริการ ได้แก่ โรงแรม ที่พัก ร้านอาหารและสถานบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ เช่น บาร์ ไนท์คลับ คาราโอเกะ เป็นต้น

ค. ประเภทสินค้า จากการสำรวจพบว่าสินค้าที่วางจำหน่ายในร้านค้าย่อยจะมีทั้งสินค้าไทยและสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งสินค้าไทยที่ผู้ประกอบการนำมาจำหน่ายแก่ชาวต่างประเทศ ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องหนัง ผ้าห่ม ข้าวสาร ผลไม้ เครื่องครัว เครื่องเคลือบดินเผา ส่วนสินค้านำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อจำหน่ายให้แก่คนไทย ได้แก่ เครื่องกระป๋อง ขนมปัง เครื่องดื่มสำเร็จรูปชนิดผง กาแฟผงสำเร็จรูป ชอคโกแลต ผลไม้ ขนมอบเคี้ยว เป็นต้น

ง. บรรยากาศการค้า จากการสำรวจและสอบถามพบว่า บรรยากาศการค้ารายย่อยมีความคึกคักพอสมควร ส่วนการท่องเที่ยวซึ่งหมายถึงการใช้บริการโรงแรมที่พักไม่ค่อยคึกคักเท่าที่ควร แต่การใช้บริการสถานบันเทิงจะมีความคึกคักมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลากลางคืน

- ด่านพรมแดนปาดังเบซาร์

ก. จำนวนผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการรายย่อยของไทยที่ด่านพรมแดนปาดังเบซาร์มีจำนวนประมาณ 58 ราย โดยจะรวมกลุ่มกันเป็นย่านการค้า แต่จะมีระยะห่างจากจุดผ่านแดนประมาณ 2-3 กิโลเมตร

ข. ประเภทธุรกิจ ในส่วนผู้ประกอบการรายย่อยของไทยประมาณ 58 รายนั้น ประกอบด้วยธุรกิจซื้อขายสินค้า และธุรกิจบริการ ได้แก่ โรงแรมที่พัก และสถานบันเทิง

ค. ประเภทสินค้า จากการสำรวจพบว่าสินค้าที่วางจำหน่ายในร้านค้าย่อยจะมีทั้งสินค้าไทยและสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งสินค้าไทยที่ผู้ประกอบการนำมาจำหน่ายแก่ชาวต่างประเทศ ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องหนัง ผ้าไหม ผลไม้ เครื่องครัว เครื่องเคลือบดินเผา ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อจำหน่ายให้คนไทย ได้แก่ เครื่องกระป๋อง ขนมปัง เครื่องดื่มสำเร็จรูปชนิดผง กาแฟผงสำเร็จรูป ชอคโกแลต ผลไม้ ขนมขบเคี้ยว เป็นต้น

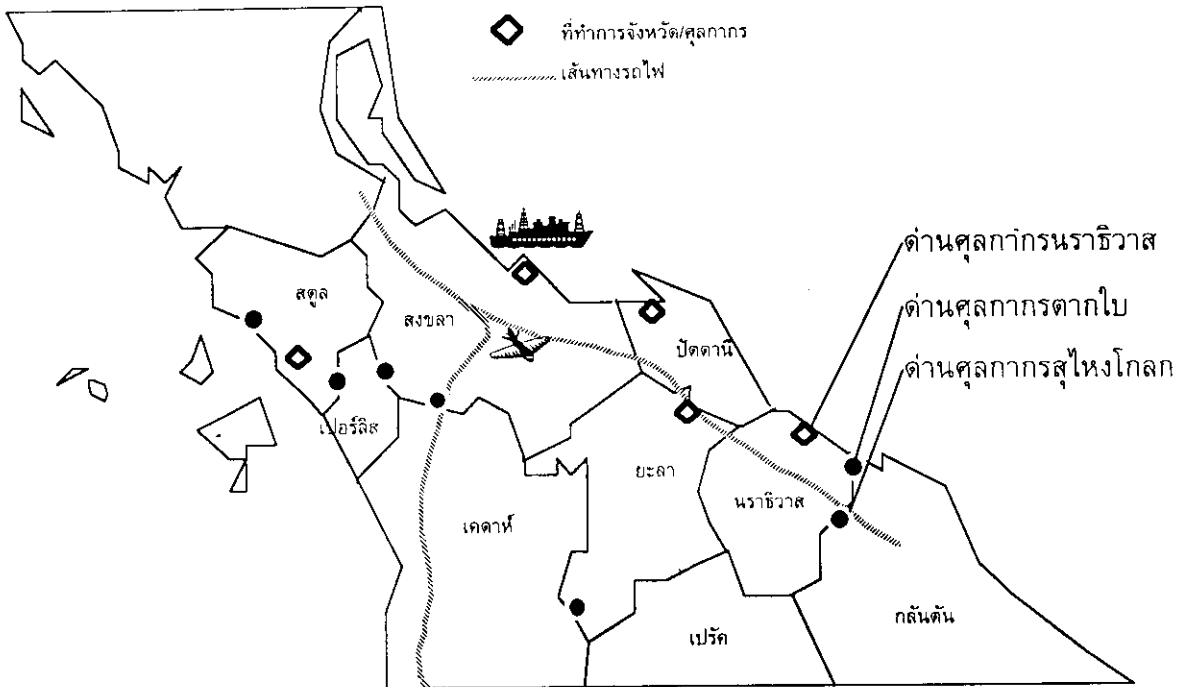
ง. บรรยากาศการค้า จากการสำรวจพบว่าบรรยากาศการค้ารายย่อยและธุรกิจโรงแรมรวมทั้งสถานบันเทิงอยู่ในภาวะซบเซา ซึ่งจากการสอบถามทราบว่า ในอดีตมีการเปิดจุดผ่านแดน (ช่องขาวแดง) ในบริเวณใกล้กับย่านการค้า ซึ่งทำให้บรรยากาศการค้าโดยรวมคึกคักมาก แต่ในปัจจุบันจุดผ่านแดนดังกล่าวถูกปิดลงอย่างถาวร ส่งผลให้บรรยากาศการค้าซบเซาอย่างหนัก เนื่องจากความไม่สะดวกในการผ่านแดนของชาวต่างประเทศจากประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

1.1.5 ภาวะการท่องเที่ยว

จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้ตอนล่าง ดังนั้นจึงมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานค่อนข้างสูง โดยเฉพาะบริการพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยมีโรงแรมที่พัก 120 โรงแรม ห้องพัก 20,156 ห้อง พร้อมทั้งมีสถานบริการประเภทร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ และสถานบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ทำให้ในระหว่างปี 2540 นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาจังหวัดสงขลาจำนวนรวมทั้งสิ้น 2,281,287 คน โดยในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 901,287 คน และเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 1,380,000 คน ซึ่งในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทสนั้นส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซีย ซึ่งมีจำนวน 662,566 คน รองลงมาเป็นชาวสิงคโปร์จำนวน 93,329 คน ที่เหลือเป็นชาติอื่น ๆ จำนวน 145,392 คน

1.2 จังหวัดนราธิวาส

1.2.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ภาพที่ 4.3 แผนที่แสดงที่ตั้งของจังหวัดนราธิวาส และด่านศุลกากรทั้ง 3 ด่าน

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทย โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่กับรัฐกลันตันประเทศมาเลเซียในเขตท้องที่ อ.ตากใบ อ.สุโงโกลก อ.แว้ง อ.สุคีริน และ อ.จะแนะ จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวทำให้การคมนาคมขนส่งระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับประเทศมาเลเซียมีความสะดวกค่อนข้างมาก ดังนั้นจึงมีด่านศุลกากรที่เปิดบริการสำหรับการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 3 แห่งคือ

1. ด่านศุลกากรนราธิวาส ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ อ.เมือง แต่จากการสอบถามทราบว่า ปัจจุบันนี้หน้าที่หลักของด่านศุลกากรนราธิวาส จะเน้นหนักไปในด้านการปราบปรามมากกว่าการอำนวยความสะดวกทางพิธีการด่านศุลกากร

2. ด่านศุลกากรตากใบ ตั้งอยู่ในเขตท้องที่บ้านตาบา อ.ตากใบ

3. ด่านศุลกากรสุโงโกลก ตั้งอยู่ในเขต อ.สุโงโกลก

1.2.2 การค้าระหว่างประเทศ

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดนราธิวาสระหว่างปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 3,498 ล้านบาท ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากจังหวัดสงขลา โดยเป็นมูลค่าสินค้าออก 979.75 ล้านบาท และมูลค่าสินค้าเข้า 2,518.25 ล้านบาท ทำให้มียอดขาดดุลการค้า 1,538.5 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดนราธิวาสระหว่างปี พ.ศ. 2540

ปี พ.ศ.	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศรวม (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าออก (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าเข้า (ล้านบาท)	เกินดุล/(ขาดดุล) (ล้านบาท)
2540	3,498	979.75	2,518.25	(1,538.50)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

สินค้าออกที่สำคัญ ได้แก่

- ผักสด ผลไม้สด
- ยางพารา
- ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ถั่ว แป้ง เส้นก๋วยเตี๋ยว และเส้นหมี่

สินค้าเข้าที่สำคัญ ได้แก่

- ไม้แปรรูป
- อุปกรณ์ก่อสร้าง
- อาหาร
- เครื่องจักรและอุปกรณ์

1.2.3 การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย

ถึงแม้ว่าจังหวัดนราธิวาสจะมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ในหลายอำเภอก็ตาม แต่จากการสำรวจพบว่าบริเวณที่เปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวรจะมี 2 จุด คือ ด่านพรมแดนตากใบ และด่านพรมแดนสุโหลงไกลก นอกจากนี้การคมนาคมขนส่งระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับประเทศมาเลเซีย มีความสะดวกค่อนข้างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านอำเภอสุโหลงไกลก ดังนั้นมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดจึงประกอบด้วยมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียเป็นส่วน

ใหญ่ โดยจะดำเนินการผ่านด้านศุลกากรตากใบ และด้านศุลกากรสุโขทัย ส่วนด้านศุลกากรนราธิวาสนั้นจะมีภารกิจเป็นไปในด้านการปราบปรามการลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษี

การค้าชายแดนไทย-มาเลเซียที่ผ่านด้านศุลกากรตากใบ และด้านศุลกากรสุโขทัย ในระหว่างปี 2540 มีมูลค่ารวม 3,185.63 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 91.07 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัด แบ่งเป็นสินค้าออก 979.75 ล้านบาท สินค้าเข้า 2,205.88 ล้านบาท โดยในมูลค่าการค้าชายแดนข้างต้นเป็นการดำเนินการผ่านด้านศุลกากรตากใบ 402.28 ล้านบาท และผ่านด้านศุลกากรสุโขทัย 2,783.35 ล้านบาท โดยมูลค่าการค้าชายแดนผ่านด้านศุลกากรตากใบแบ่งเป็นสินค้าออก 88.18 ล้านบาท สินค้าเข้า 314.10 ล้านบาท ขณะที่มูลค่าการค้าชายแดนผ่านด้านศุลกากรสุโขทัยแบ่งเป็นสินค้าออก 891.57 ล้านบาท เป็นสินค้าเข้า 1,891.78 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียของจังหวัดนราธิวาสระหว่างปี พ.ศ. 2540

ระหว่างปี พ.ศ. 2540			หน่วย : ล้านบาท
มูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย	ผ่านด้านศุลกากรตากใบ	ผ่านด้านศุลกากรสุโขทัย	ยอดรวม
สินค้าออก	88.18	891.57	979.75
สินค้าเข้า	314.10	1,891.78	2,205.88
ยอดรวม	402.28	2,783.35	3,185.63
เกินดุล (ขาดดุล)	(225.92)	(1,000.21)	(1,226.13)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

1.2.4 ภาวะการค้าชายแดนตามด่านพรมแดนไทย-มาเลเซีย

ดังกล่าวแล้วว่าบริเวณที่เปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า การสัญจรไปมา และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย ในจังหวัดนราธิวาสมี 2 จุด คือ ด่านพรมแดนตากใบ และด่านพรมแดนสุโขทัย ดังนั้นคณะวิจัยจึงสำรวจสภาพการค้าชายแดนชายแดนในบริเวณสองด้านนี้เท่านั้น

- ด้านพรมแดนตากใบ

ก. จำนวนผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการรายย่อยของไทยบริเวณด้านพรมแดนตากใบมีจำนวนรวมกันประมาณ 200-250 ราย โดยมีรูปแบบของการค้าขายแบบตลาดนัด และจะเปิดค้าขายทุกวัน โดยจะรวมกลุ่มกันใกล้กับจุดผ่านแดน ซึ่งเป็นท่าเรือข้ามฟากระหว่างไทย-มาเลเซีย

ข. ประเภทธุรกิจ ในจำนวนผู้ประกอบการรายย่อยทั้งหมด จะทำธุรกิจซื้อขายสินค้า ส่วนธุรกิจโรงแรมและสถานบันเทิงนั้นไม่ปรากฏ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของบริเวณชายแดนด้านนี้จะมีแม่น้ำกั้นกลางระหว่างฝั่งไทยกับประเทศมาเลเซีย การคมนาคมขนส่งจะใช้เรือข้ามฟาก เพราะไม่มีสะพานเชื่อมระหว่างกัน ดังนั้น นักท่องเที่ยวมักจะไม่ใช้จุดผ่านแดนบริเวณนี้ จึงทำให้ไม่มีธุรกิจโรงแรมและสถานบันเทิง

ค. ประเภทสินค้า จากการที่ชายแดนบริเวณนี้มีรูปแบบการค้าขายแบบตลาดนัด ดังนั้นผู้ประกอบการรายย่อยที่สำรวจพบจะมีขนาดเล็ก และไม่มีการสร้างร้านค้าเป็นอาคารถาวร ส่วนใหญ่จะเป็นแผงลอยและเรือนไม้ชั้นเดียว ทำให้สินค้าที่นำมาจำหน่ายในบริเวณชายแดนนี้เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคเป็นหลัก ได้แก่ ผลไม้ อาหารสด อาหารแห้ง เสื้อผ้า ข้าวสาร รองเท้า ผ้าห่ม เครื่องครัว เป็นต้น

ง. บรรยากาศการค้า จากการสำรวจพบว่า ภาวะการค้ารายย่อยในบริเวณนี้จะมีความคึกคักมากทุกวัน ยกเว้นวันศุกร์ เนื่องจากชาวไทยและชาวมาเลเซียที่นับถือศาสนาอิสลาม จะประกอบพิธีทางศาสนาในทุกวันศุกร์ จึงทำให้ผู้ค้าและผู้ซื้อบางส่วนหยุดการค้าขายในวันนี้ นอกจากนี้จากการสอบถามและสังเกตพบว่า ช่วงเวลาของการทำการค้าจะจำกัดอยู่เพียงเวลาประมาณ 18.00 น. เนื่องจากจุดผ่านแดนบริเวณนี้จะปิดทำการในเวลาดังกล่าว

- ด้านพรมแดนสุโขทัย-ลก

ก. จำนวนผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการรายย่อยของไทยบริเวณชายแดนด้านสุโขทัย-ลกมีจำนวนรวมกันประมาณ 200 ราย โดยจะรวมกลุ่มกันในย่านการค้าใกล้กับจุดผ่านแดนประมาณ 100-200 เมตร

ข. ประเภทธุรกิจ ผู้ประกอบการรายย่อยทั้งหมดจะทำธุรกิจซื้อขายสินค้าเป็นส่วนใหญ่ แต่จากการสำรวจพบว่าโดยลักษณะภูมิประเทศชายแดนด้านนี้ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลก ซึ่งเป็นแหล่งรวมทางการค้าขาย ดังนั้นจึงมีธุรกิจโรงแรมและสถานบันเทิงชั้นดีจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

ค. ประเภทสินค้า จากการสำรวจพบว่าร้านค้าบริเวณชายแดน ด้านนี้จะมีลักษณะเป็นตลาดนัดและอาคารพาณิชย์ โดยตลาดนัดดังกล่าวผู้ค้าจะเช่าพื้นที่เป็นล็อก ๆ แต่ละล็อกจะมีพื้นที่เท่ากับอาคารพาณิชย์ 1 ห้อง โดยสินค้าที่จำหน่ายได้แก่ ผลไม้ ข้าวสาร อาหารแห้ง อาหารสด เสื้อผ้า ผ้าห่ม รองเท้า เครื่องหนัง เป็นต้น โดยผลไม้ และข้าวสาร จะเป็นสินค้าหลักที่มีร้านค้าจำหน่ายจำนวนมากที่สุด

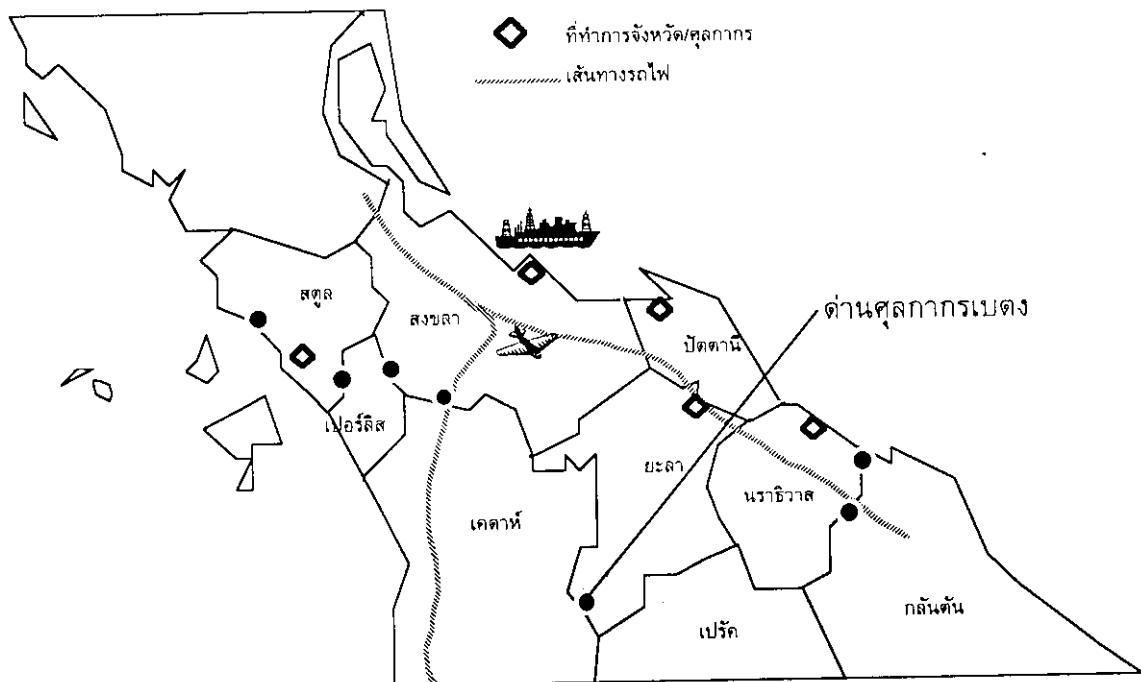
ง. บรรยากาศการค้า ดังกล่าวแล้วว่าลักษณะภูมิประเทศชายแดนบริเวณนี้ตั้งอยู่ในเขตท้องที่อำเภอสุโขทัย-ลก ซึ่งเป็นอำเภอที่มีความเจริญมากที่สุดของจังหวัด จึงมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประกอบทั้งการคมนาคมขนส่งระหว่าง อ.สุโขทัย-ลก กับประเทศมาเลเซียทำได้โดยสะดวก เนื่องจากมีสะพานข้ามแม่น้ำ ปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมดส่งผลให้บรรยากาศการค้าโดยรวมของชายแดนบริเวณอ.สุโขทัย-ลกคึกคักมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลากลางคืนจะมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการโรงแรมและสถานบันเทิงเป็นจำนวนมาก

1.2.5 ภาวะการท่องเที่ยว

ถึงแม้ว่าจังหวัดนราธิวาส จะตั้งอยู่ตอนใต้สุดของประเทศ แต่ก็ยังเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญมากมาย รวมถึงมีสินค้าและผลไม้พื้นเมืองที่น่าสนใจ เช่น ผ้าปาเต๊ะ ผ้าบาติก ลองกอง เป็นต้น รวมทั้งมีบริการพื้นฐาน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และสถานบันเทิงจำนวนมากเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยว โดยในปี 2540 มีโรงแรมทั้งสิ้น 69 โรงแรม ห้องพัก 2,805 ห้อง ทำให้ในปี 2540 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัดนราธิวาสรวม 319,400 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 259,992 คน คิดเป็นร้อยละ 81.40 เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ 59,408 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 ซึ่งในจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดเป็นชาวมาเลเซีย 42,268 คน คิดเป็นร้อยละ 71.15 เป็นชาวสิงคโปร์ 15,392 คน คิดเป็นร้อยละ 25.91 ที่เหลือเป็นชาติอื่น ๆ

1.3 จังหวัดยะลา

1.3.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ภาพที่ 4.4 แผนที่ที่ตั้งของจังหวัดยะลาและด่านศุลกากรเบตง

จังหวัดยะลาเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ใต้สุดของประเทศไทย ไม่มีพื้นที่ติดฝั่งทะเล และมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ดินกับประเทศมาเลเซีย อยู่ในเขตท้องที่ อ.เบตง โดยภูมิประเทศมีลักษณะยื่นเข้าไปในประเทศมาเลเซีย ทำให้มีเขตแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซียถึง 3 ด้าน คือ ทิศใต้ติดกับอำเภอโกระ และอำเภอกรีก ทิศตะวันออกติดกับอำเภอกรีก และทิศตะวันตกติดกับอำเภอบาลิง ถึงแม้ว่าจังหวัดยะลาจะมีเขตแดนติดกับประเทศมาเลเซียหลายด้านก็ตาม แต่ด่านศุลกากรที่เปิดบริการให้มีการส่งสินค้าเข้าออก จะมีเพียงแห่งเดียวคือ ด่านศุลกากรเบตง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่ อ.เบตง

1.3.2 การค้าระหว่างประเทศ

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดยะลาในระหว่างปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 1,161.18 ล้านบาท มากเป็นอันดับที่ 3 ใน 5 จังหวัดชายแดน รองลงมา จากจังหวัดสงขลาและนราธิวาส โดยเป็นมูลค่าสินค้าออก 1,053.52 ล้านบาท มูลค่าสินค้าเข้า 107.66 ล้านบาท ทำให้มียอดเกินดุลการค้า 945.86 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดยะลา ระหว่างปี พ.ศ. 2540

ปี พ.ศ.	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศรวม (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าออก (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าเข้า (ล้านบาท)	เกินดุล/(ขาดดุล) (ล้านบาท)
2540	1,161.18	1,053.52	107.66	945.86

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

สินค้าออกที่สำคัญ ได้แก่

- ยางพารา
- ผักสด ผลไม้
- สินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

สินค้าเข้าที่สำคัญ ได้แก่

- ดอกไม้สด
- แห้งค์เก้าใสน้ำยาง
- วัสดุอุปกรณ์
- ไม้แปรรูป
- สินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

1.3.3 การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย

เนื่องจากที่ตั้งของจังหวัดจะถูกปิดล้อมด้วยจังหวัดใกล้เคียง ยกเว้น อําเภอบางที่มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ทำให้ไม่มีเส้นทางการค้าโดยตรงกับประเทศอื่นๆ ยกเว้นประเทศมาเลเซีย ทำให้มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดเป็นการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียทั้งหมด โดยดำเนินการผ่านด่านศุลกากรเบตงเพียงแห่งเดียว ซึ่งในระหว่างปี 2540 มีมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย รวม 1,161.81 ล้านบาท แบ่งเป็นสินค้าออก 1,053.52 ล้านบาท สินค้าเข้า 107.66 ล้านบาท ทำให้มียอดเกินดุลการค้า 945.86 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียของจังหวัดยะลาระหว่างปี พ.ศ. 2540

ระหว่างปี พ.ศ. 2540		หน่วย : ล้านบาท
มูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย	ผ่านด่านศุลกากรเบตง	ยอดรวม
สินค้าออก	1,053.52	1,053.52
สินค้าเข้า	107.66	107.66
ยอดรวม	1,161.18	1,161.18
เกินดุล (ขาดดุล)	945.86	945.86

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

1.3.4 ภาวะการค้ารายย่อยตามด่านพรมแดนไทย-มาเลเซีย

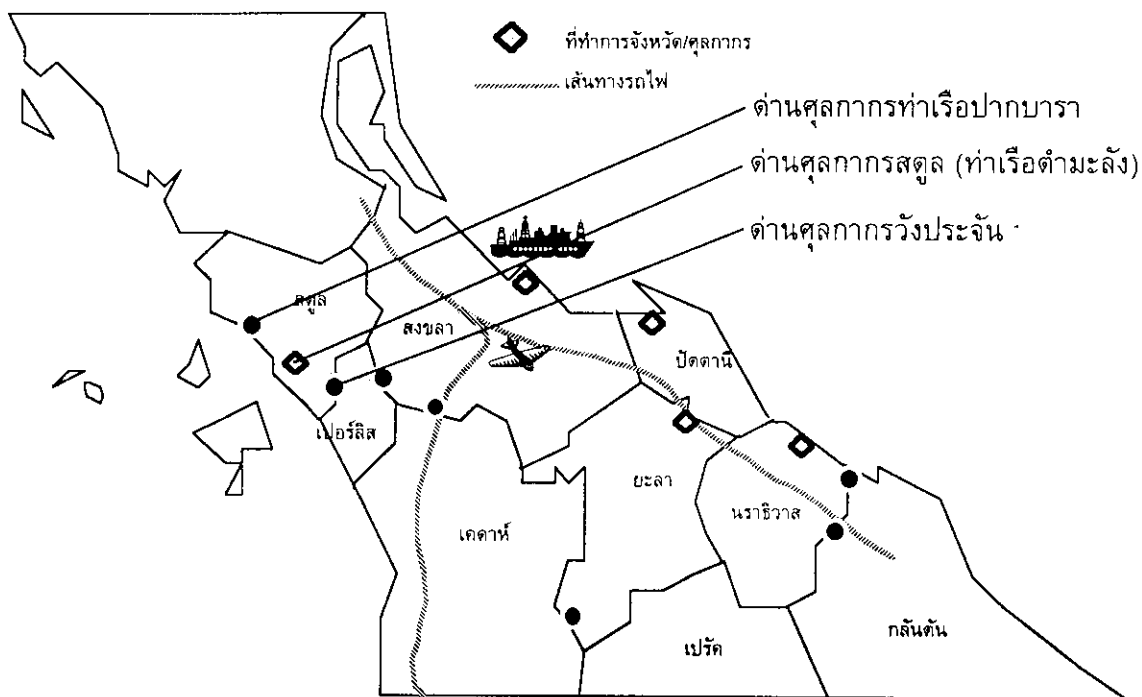
จุดผ่านแดนถาวรที่เปิดในเขตจังหวัดยะลา จะมีเพียงแห่งเดียว คือ ด่านพรมแดนอำเภอเบตง แต่จากการสำรวจเส้นทางพบว่า ด่านพรมแดนจะมีระยะห่างจากเขตเทศบาลเมืองเบตงประมาณ 7 กิโลเมตร ซึ่งจัดเป็นระยะทางที่ไกลพอสมควร ประกอบทั้งพื้นที่ในฝั่งประเทศมาเลเซียก็ห่างจากเขตเมืองเช่นกัน ดังนั้นทำให้ไม่มีการค้าชาย ณ บริเวณพรมแดนแต่อย่างใด คณะวิจัยจึงไม่มีการสำรวจภาวะการค้ารายย่อย ณ ด่านพรมแดนแต่อย่างใด

1.3.5 ภาวะการท่องเที่ยว

ถึงแม้จังหวัดยะลาจะตั้งอยู่ตอนใต้สุดของประเทศก็ตาม แต่โดยลักษณะภูมิประเทศ ทำให้เป็นจุดเด่นทางด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอเบตง จัดเป็นอำเภอที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมาก เนื่องจากสภาพอากาศที่สบายและภูมิประเทศที่งดงามจนได้รับการขนานนามว่า **“เมืองในหมอกและดอกไม้งาม”** ประกอบทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น บ่อน้ำร้อน น้ำตกอินทรีย์ อุโมงค์เบตง พระมหาธาตุเจดีย์ สนามกีฬาในหุบเขา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีจุดขายที่สำคัญ คือ อาหาร ได้แก่ ไก่เบตง ผักน้ำ กบภูเขา เป็นต้น และยังมีบริการพื้นฐานที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้มากพอสมควร โดยในปี 2540 มีโรงแรมทั้งสิ้น 40 โรงแรม ห้องพัก 2,003 ห้อง ซึ่งในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเบตง 22 โรงแรม จำนวนห้องพัก 1,280 ห้อง นอกจากนี้ยังมีสถานบันเทิง ร้านอาหาร ภัตตาคารอีกมากมาย ทำให้ในระหว่างปี 2540 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัดยะลารวมกันทั้งสิ้น 701,088 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 660,000 คน คิดเป็นร้อยละ 94.17 เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 41,088 คน คิดเป็นร้อยละ 5.86 โดยในจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทเป็นชาวมาเลเซียมากที่สุดจำนวน 34,189 คน ชาวสิงคโปร์ 2,667 คน และเป็นชาติอื่น ๆ อีก 4,232 คน

1.4 จังหวัดสตูล

1.4.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ภาพที่ 4.5 แผนที่แสดงที่ตั้งของจังหวัดสตูล และด่านศุลกากรทั้ง 3 แห่ง

จังหวัดสตูลมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่กับรัฐเปอรลิส ประเทศมาเลเซีย ในเขตท้องที่ 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอควนโดน แต่เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดส่วนใหญ่ จะติดกับทะเลอันดามัน ดังนั้น จึงมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลกับประเทศมาเลเซียในท้องที่หลายอำเภอโดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอที่มีท่าเทียบเรือ ได้แก่ อ.ละงู และ อ.เมือง ดังนั้นการคมนาคมขนส่งระหว่างจังหวัดสตูลกับประเทศมาเลเซีย ทำได้ทั้งทางบกและทางน้ำ จึงทำให้มีด่านศุลกากรทั้งสิ้น 3 แห่ง คือ

1. ด่านศุลกากรสตูล (หรือเรียกว่าด่านท่าเรือท่ามะลิ่ง) ตั้งอยู่ในเขตอ.เมือง โดยมีท่าเทียบเรือท่ามะลิ่งเป็นท่าเทียบเรือขนส่งสินค้า และเรือเฟอร์รี่ระหว่างจังหวัดสตูลกับเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย

2. ด้านศุลกากรปากบารา ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ อ.ละงู โดยมีท่าเทียบเรือปากบาราเป็นท่าเทียบเรือขนส่งสินค้าและเรือท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันการใช้ท่าเทียบเรือปากบาราเป็นจุดขนส่งสินค้าระหว่างประเทศมีจำนวนน้อยมาก แต่จะใช้เป็นท่าเทียบเรือท่องเที่ยวตามเกาะต่าง ๆ เช่น เกาะตะรุเตา เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง เป็นต้น

3. ด้านศุลกากรวังประจัน ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ อ.ควนโดน ซึ่งเป็นด่านศุลกากรแห่งเดียวที่มีอาณาเขตติดต่อกับรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

1.4.2 การค้าระหว่างประเทศ

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดสตูลระหว่างปี 2540 มียอดรวมทั้งสิ้น 198.05 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 5 ใน 5 จังหวัดชายแดน โดยเป็นมูลค่าสินค้าออก 117.66 ล้านบาท เป็นมูลค่าสินค้าเข้า 80.39 ล้านบาท ทำให้มียอดเกินดุลการค้า 37.27 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดสตูลระหว่างปี พ.ศ. 2540

ปี พ.ศ.	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศรวม (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าออก (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าเข้า (ล้านบาท)	เกินดุล/(ขาดดุล) (ล้านบาท)
2540	198.05	117.66	80.39	37.27

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

สินค้าออกที่สำคัญ ได้แก่

- อัญชันเผา
- สัตว์น้ำมีชีวิต
- ถ่านไม้

สินค้าเข้าที่สำคัญ ได้แก่

- เครื่องจักรและอุปกรณ์
- สัตว์น้ำมีชีวิต
- อาหาร

1.4.3 การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย

จากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสตูลที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียทั้งทางบกและทางน้ำ ทำให้มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดเป็นการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียทั้งหมด ซึ่งในระหว่างปี 2540 มีจำนวนรวม 198.05 ล้านบาท โดยดำเนินการผ่านด่านศุลกากรสตูล ที่ท่าเรือตำมะลัง จำนวน 194.98 ล้านบาท และผ่านด่านศุลกากรวังประจัน 3.07 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าการค้าชายแดนที่ผ่านด่านศุลกากรสตูลนั้นแบ่งเป็นสินค้าออก 117.66 ล้านบาท สินค้าเข้า 77.32 ล้านบาท ส่วนมูลค่าการค้าชายแดนที่ผ่านด่านศุลกากรวังประจันมีเฉพาะสินค้าเข้าจำนวน 3.07 ล้านบาท ไม่มีสินค้าออก เนื่องจากด่านศุลกากรฝั่งประเทศมาเลเซีย ไม่รับปฏิบัติพิธีการศุลกากรแต่เป็นเพียงจุดตรวจ (Checking point) เท่านั้น ดังแสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียของจังหวัดสตูลระหว่างปี พ.ศ. 2540

ระหว่างปี พ.ศ. 2540			หน่วย : ล้านบาท
มูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย	ผ่านด่านศุลกากรสตูล	ผ่านด่านศุลกากรวังประจัน	ยอดรวม
สินค้าออก	117.66	-	117.66
สินค้าเข้า	77.32	3.07	80.39
ยอดรวม	194.98	3.07	198.05
เกินดุล (ขาดดุล)	40.34	(3.07)	37.27

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

1.4.4 ภาวะการค้ารายย่อยตามพรมแดนไทย-มาเลเซีย

จากการสำรวจพบว่า จุดผ่านแดนที่เปิดให้บริการในด้านการขนส่งสินค้าเข้าออกและตรวจคนเข้าเมือง จะมีเพียง 2 ด่าน คือ ด่านท่าเรือตำมะลัง และด่านพรมแดนวังประจัน แต่เมื่อพิจารณาถึงการเปิดให้มีการค้ารายย่อย ณ บริเวณพรมแดนแล้ว พบว่ามีเพียงด่านพรมแดนวังประจันเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ดังนั้น คณะวิจัยจึงสำรวจสภาพการค้ารายย่อยเฉพาะในบริเวณด่านพรมแดนวังประจันเพียงแห่งเดียว

ก. จำนวนผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการรายย่อยของไทยที่ด่านพรมแดนวังประจันมีจำนวนประมาณ 120 ราย โดยมีรูปแบบของการค้าขายแบบตลาดนัด ซึ่งจากการสอบถามทราบว่า จะกำหนดให้มีตลาดนัดในทุก ๆ วันอาทิตย์เท่านั้น ดังนั้นผู้ประกอบการรายย่อยเกือบทั้งหมดจึงไม่มีการสร้างร้านค้าแบบถาวร แต่จะใช้การวางสินค้าเพื่อจำหน่ายแบบหาบเร่แผง

ลอย โดยใช้พื้นที่ตามแนวถนนที่เข้าสู่พรมแดนระหว่างจังหวัดสตูลกับประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้บางส่วนของร้านค้าจะใช้พื้นที่ของด่านศุลกากรวังประจัน แต่ร้านค้าทั้งหมดก็จัดได้ว่ารวมกลุ่มกันโดยมีระยะห่างจากชายแดนเพียง 50 เมตรเท่านั้น

ข. ประเภทของธุรกิจ จากการสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการรายย่อยทั้งหมดจะทำธุรกิจซื้อขายสินค้า ส่วนธุรกิจโรงแรม บ้านเทิง และร้านอาหาร จะอยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองสตูล แต่อย่างไรก็ตามในพื้นที่ใกล้เคียงกับด่านศุลกากรวังประจัน มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ ทะเลบัน ซึ่งมีบริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

ค. ประเภทสินค้า จากการสำรวจพบว่าสินค้าที่วางจำหน่ายตามแผงลอยของผู้ประกอบการรายย่อยจะเป็นสินค้าไทยทั้งหมด ได้แก่ ข้าวสาร ผักผลไม้ เสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหารสำเร็จรูป อาหารสดประเภทเนื้อไก่-เนื้อวัว ของเล่นเด็ก เครื่องประดับ รองเท้า เครื่องใช้พลาสติก ผ้าห่มนวม เป็นต้น ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นชาวมาเลเซียที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน โดยมีการผ่อนปรนให้ไม่ต้องผ่านการตรวจคนเข้าเมือง ถ้าหากมีวัตถุประสงค์เพียงเข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้าในบริเวณตลาดนัดเท่านั้น

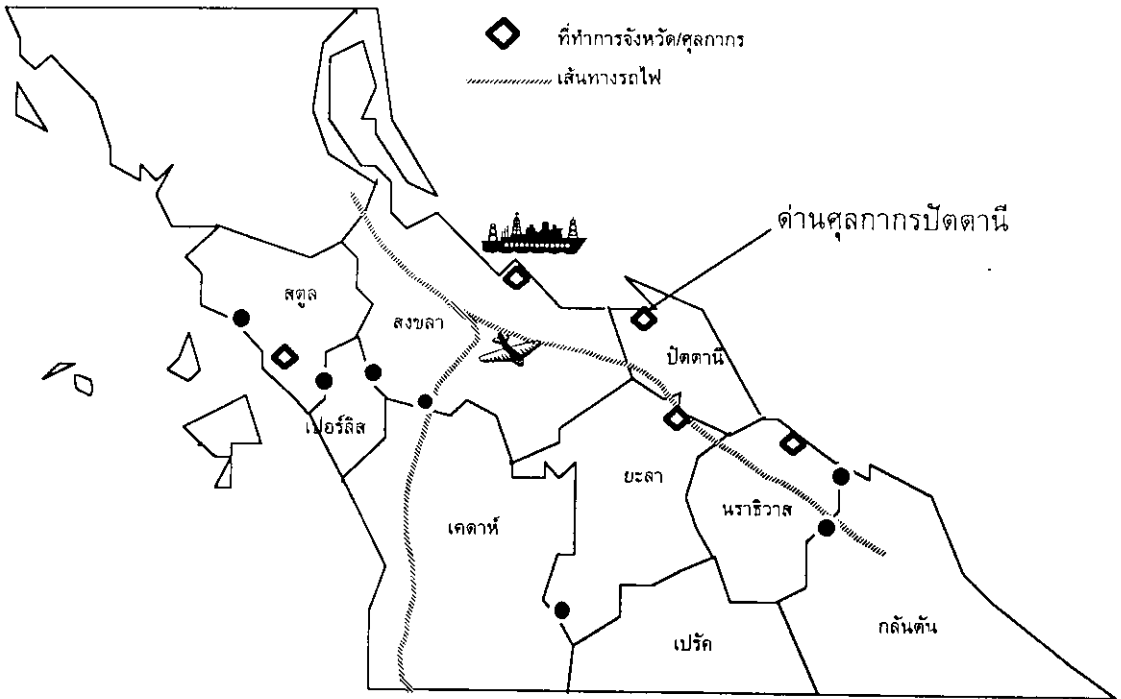
ง. บรรยากาศการค้า จากการสำรวจพบว่า บรรยากาศการค้ารายย่อยมีความคึกคักมากพอสมควร อันเนื่องมาจากความสะดวกในการเข้าออกประเทศ รวมถึงการจัดให้มีตลาดนัดเพียงสัปดาห์ละ 1 วันเท่านั้น

1.4.5 ภาวะการท่องเที่ยว

ถึงแม้ว่าจังหวัดสตูลจะเป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ตาม แต่ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่ติดฝั่งทะเล รวมถึงมีเกาะต่าง ๆ จำนวนมากมาย ทำให้จังหวัดสตูลกลายเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและมีชื่อเสียงมากมาย เช่น หมู่เกาะตะรุเตา หมู่เกาะอาดัง เป็นต้น โดยมีจำนวนของบริการพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวพอสมควร ทั้งนี้ ณ ปี 2540 มีโรงแรมทั้งหมด 6 โรงแรม จำนวนห้องพัก 303 ห้อง และในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จะมีบริการที่พักด้วย ดังนั้นในปี 2540 จึงมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัดสตูลรวม 402,943 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 380,015 คน คิดเป็นร้อยละ 94.31 ที่เหลืออีก 22,928 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยในส่วนี้เป็นชาวมาเลเซีย 17,643 คน คิดเป็นร้อยละ 76.95 ที่เหลือเป็นชาวสิงคโปร์ และชาติอื่น ๆ

1.5 จังหวัดปัตตานี

1.5.1 ลักษณะภูมิประเทศ

ภาพที่ 4.6 แผนที่แสดงที่ตั้งของจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นดินโดยตรงกับประเทศมาเลเซีย แต่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลฝั่งอ่าวไทย ดังนั้นจึงมีด่านศุลกากรเพียงแห่งเดียวคือ ด่านศุลกากรจังหวัดปัตตานี ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี

1.5.2 การค้าระหว่างประเทศ

จากจุดเด่นของลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดติดฝั่งทะเลอ่าวไทย ประกอบทั้งพื้นที่บางส่วนสามารถทำเกษตรกรรมได้ผลดี ทำให้จังหวัดปัตตานีเป็นแหล่งรวมของผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์จากการเกษตร ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพิ่มขึ้น เช่น ยางพารา ผลิตภัณฑ์จากยางพารา ปลาป่น อาหารทะเลบรรจุกระป๋อง สัตว์น้ำทะเลแช่แข็ง สัตว์น้ำทะเลแห้ง เป็นต้น ทำให้ในปี 2540 มีปริมาณการค้าระหว่างประเทศรวมกันทั้งสิ้น 190.96 ล้านบาท

แบ่งเป็นสินค้าส่งออก 22.95 ล้านบาท และสินค้านำเข้า 156.31 ล้านบาท จึงมียอดขาดดุล 133.36 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดปัตตานีระหว่างปี พ.ศ. 2540

ปี พ.ศ.	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศรวม (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าออก (ล้านบาท)	มูลค่าสินค้าเข้า (ล้านบาท)	เกินดุล/(ขาดดุล) (ล้านบาท)
2540	190.96	22.95	156.31	(136.36)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541)

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เนื้อปลาแช่แข็ง ไม้ยางแปรรูป ชิ้นส่วนเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราและถาดไม้รองจานเด็ก ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่ เครื่องจักรอุปกรณ์กระป๋องพลาสติก รองเท้ายางและเครื่องสำอาง

1.5.3 การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย

เนื่องจากจังหวัดปัตตานีไม่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ดินกับประเทศมาเลเซีย ดังนั้นจึงไม่มีมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ส่งออกจะนำสินค้าไปดำเนินการผ่านด่านพรมแดนในจังหวัดนราธิวาส และสงขลาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มูลค่าการค้าระหว่างประเทศที่ปรากฏเป็นการค้าขายกับประเทศออสเตรเลีย สิงคโปร์ และญี่ปุ่น

1.5.4 ภาวะการค้าชายแดนตามด่านพรมแดนไทย-มาเลเซีย

ดังกล่าวแล้วว่าจังหวัดปัตตานีไม่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ดินกับประเทศมาเลเซีย ดังนั้นจึงไม่มีจุดผ่านแดนสำหรับชาวต่างประเทศ รวมทั้งไม่มีตลาดค้าชายชายแดน ดังนั้นคณะวิจัยจึงไม่มีการสำรวจสภาพการค้าชายแดนของจังหวัด

1.5.5 ภาวะการท่องเที่ยว

จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศิลปกรรมที่มีคุณค่า รวมทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง ดังนั้นจึงเป็นจังหวัดที่มีจุดเด่นทางด้านการท่องเที่ยวมาก นอกจากนี้บริการพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวก็มีจำนวนมากพอสมควร โดยในปี 2540 มีโรงแรม 8 โรงแรม ห้องพัก 305 ห้อง ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัด

ปีถัดมา ในปี 2540 รวม 292,958 คน แต่เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่ไม่มีเขตแดนติดกับประเทศมาเลเซีย จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 99 เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย

2. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนใน 5 จังหวัดภาคใต้

ดังกล่าวแล้วว่ารัฐบาลกำหนดให้ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเขตพื้นที่พิเศษ และอยู่ภายใต้โครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย-ไทย-มาเลเซีย ดังนั้นจึงมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายหน่วยงานที่ต่างเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าและการท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดนี้ ซึ่งคณะวิจัยได้สำรวจและสัมภาษณ์หน่วยงานดังกล่าว รวมกันทั้งสิ้น 17 หน่วยงาน ดังนี้

1. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)
2. สำนักงานจังหวัด
3. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
4. สำนักงานเทศบาล
5. สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
6. อุตสาหกรรมจังหวัด
7. ด้านศุลกากร
8. ด้านตรวจคนเข้าเมือง
9. สำนักงานการค้าต่างประเทศภาคใต้
10. สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้
11. สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด
12. สภาธุรกิจชายแดนภาคใต้
13. หอการค้าจังหวัด
14. สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว
15. สมาคม/ชมรมโรงแรม
16. ชมรมผู้ค้าผลไม้
17. ชมรมผู้ค้าไม้แปรรูป

โดยผลการสำรวจหน่วยงานทั้งหมดจะนำเสนอในบทที่ 8